

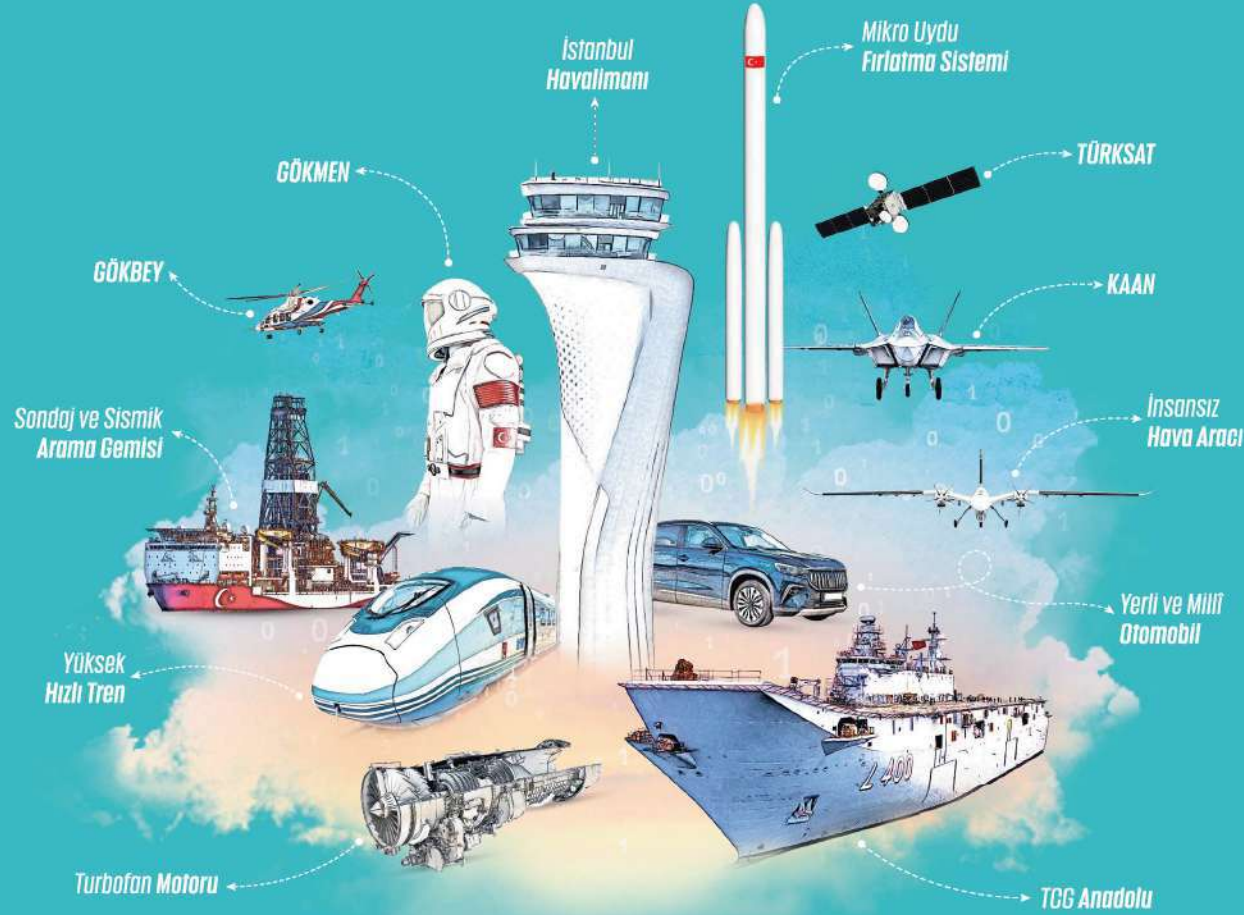
Bu kitaba sığmayan
daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM

DERS KİTABI

FELSEFE

11. Sınıf

ORTAÖĞRETİM

FELSEFE

11. Sınıf

Ders Kitabı

1. ÜNİTE

ÇEVRE SORUNLARI VE FELSEFE

ANAHTAR KAVRAMLAR

- ◆ çevre
- ◆ çevre etiği
- ◆ değer
- ◆ doğa

ÜNİTE KONULARI

- ◆ ÇEVRE VE İNSAN İLİŞKİSİ
- ◆ ÇEVRE ETİĞİ

“1. Ünite” sunusuna
ulaşmak için
karekoddan
yararlanınız.

“1. Ünite”
karekodu

1. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1-8. soruları aşağıda verilen blog sayfasını okuyup yanıtlayınız.

Çevreci Okumalar

— KİTAP BLOGU —

ANA SAYFA

KİTAP ÖNERİLERİM

İLETİŞİM

🔍

Sevgili kişisel ağ takipçilerim, sizlerle sevdiğim bir kitaptan küçük bir bölüm paylaşmak istiyorum. Yorumlarınızı bekliyorum.

“Felsefemizi değiştirmek zorundayız; insanın doğadan üstün olduğu şeklindeki tutumumuzdan bütünüyle vazgeçmeli, doğal çevredeki birçok olguda kendimizin yapabileceğinden daha ekonomik şekilde canlı topluluklarının sınırlandırılmasına yönelik yol ve yöntemler bulabileceğimizi kabul etmeliyiz.”

Merhaba, ben Elif!

Gezmeyi, canlılarla iletişim kurmayı ve onları korumayı seviyorum. En sevdiğim canlı Anadolu parsi. Kitap âşığıyım. Beni takip ederseniz sevinirim.

YORUMLAR

-

Toprak Ana

Okuduğum kitaplar arasında en beğendiklerimdenidir. Yukarıdaki paragrafta olduğu gibi pek çok etkileyici fikirlerin olduğu bir kitap. Okumaya doyamamıştım.

Yanıtla
-

Gök

@toprakana blog sahibi parçayı yorumlamanızı söylemiş. Kitap yorumunu değil.

Yanıtla
-

Nehir

Haklısın. Biz konumuza dönelim.

Yanıtla
-

Toprak Ana

Bence paragraf çok basit bir mesajı barındırıyor. Tabii anlayana. Doğa kritik bir eşikte, gerekli önlemler alınmazsa yok olacak. İnsanlar, özellikle yöneticiler, insan-doğa ilişkisinde insanın üstünlükçü bakış açısından kurtulmalıdır.

Yanıtla
-

Nehir

İnsan-doğa ilişkisinde yapılması gereken doğayı kendi hâline bırakmak ve doğaya hiç müdahale etmemektir. Nasıl ki insan seratonin salgılıyor ve hücreler yenileniyorsa doğaya müdahale edilmediğinde de bütün sorunlar hallolabilir.

Yanıtla
-

Gök

Bence öyle olmaz. Eğer insan doğadan faydalanmazsa ne olur hiç düşündünüz mü? Doğa, insan için bir nimettir. Dünyada milyarlarca insan yaşıyor. Bu kadar insan, yaşamını nasıl devam ettirecek. Müdahale edilmeyen, kontrol altına alınmayan bir doğa zamanla insan yaşamını zorlaştırır.

Yanıtla
-

Toprak Ana

@gök bahsettiğin şeyler hiç etik değil. Ne yani insan yaşamı diğer canlılardan daha mı değerlidir?

Yanıtla
-

Gök

@toprakana neyin etiği, hayvanlar âleminde birbirlerine saygı duyan bir yapı mı var? Bir aslan, buffalo sürüsünde zayıf olanı görünce acııyor, oracıkta yutuyor.

Yanıtla

Toprak Ana

Yanıtla

Var tabii. Onlarınki içgüdüsel bir eylem. Aslan acıktığında avlanır, tok olduğunda ise zevk için başka bir canlıya zarar vermez. Ama insan, çoğu zaman zevk için ihtiyacından fazlasını yok eder. Sırf kürklerini ve derilerini kullanmak için canlıları öldürmek etik değildir. Bu sadece vahşiliktir. Doğayı sömürüyor, tüketiyor ve yok ediyoruz. Bunu da “İnsan üstündür.” diyerek yapıyoruz.

1. Blog sayfasında çevre ile ilgili hangi felsefi soru ve problemlere yer verilmiştir?

2. Blog sahibi Elif'in paylaştığı metnin konusu ve temel düşüncesi nedir?

3. Blogda yorum yazan kişilerin ele aldıkları soru ve problemlerin hayattaki yeri ve önemi hakkında neler söylenebilir?

4. Yorumlarda çevre felsefesinin hangi yaklaşımları yer almaktadır? Bu yaklaşımların hangi kavram ve yargıları kullanılmıştır?

5. Toprak Ana'nın “İnsan, üstünlükçü bakış açısından kurtulmalı!” görüşüne katılıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçelendirerek belirtiniz.

6. Gök'ün görüşlerinin güçlü ve zayıf yönleri neler olabilir? Onun görüşlerine nasıl karşılık verirdiniz?

7. Nehir'in görüşü nedir? Bu görüşe karşı siz ne yazardınız?

8. Blog yorumlarını okuduktan sonra ele alınan soru ve problemler ışığında felsefi bir yorum yazınız. Yorumunuzda ele aldığınız sorunu, savunduğunuz görüşü ve eleştirdiğiniz noktaları belirtiniz.

9-11. soruları aşağıda verilen senaryo çalışmasına göre yanıtlayınız. Sahneleri okuyup sorulara verdiğiniz yanıtlardan hareketle 4. sahneyi kendiniz kurgulayınız.

1. Sahne

Ceren: Bu müsilaj (deniz salyası) olayı, insan yaşamını çok kötü etkiliyor. Balıkçılar işsiz kalıyor, turizm zarar görüyor.

Sami: Sen sadece insanı düşünüyorsun Ceren! Oysa denizin içinde milyonlarca canlının yaşamı tehlikede.

Ceren: Ama sonuçta sorun bizim yaşam kalitemizi bozuyor. Önceliğimiz insan olmalı.

Sami: Eğer ekosistem çökerse insan da yaşayamaz.

2. Sahne

Ceren: Fabrikaların denize atık boşaltması durdurulmalı çünkü ülkemize ekonomik açıdan zarar veriyor.

Sami: Asıl mesele tüm canlıların yaşam hakkıdır. Balıklar, planktonlar, midyeler kısaca denizdeki tüm canlılar boğuluyor. Unutma bu sorun insan faaliyetlerinin doğrudan sonucudur. Ahlaki olarak sorumlu olmalıyız.

Ceren: Ben yine de insan odaklı çözümlerden yanayım.

İşsizlik ve sağlık sorunlarının çözümü öncelikli olmalıdır.

Sami: Ama insanın iyiliği diğer canlıların iyiliğine bağlıdır.

3. Sahne

Ceren: Görünüşe göre balıkçılar bu sene daha çok zarar edecek. Belki de insanların çıkarlarını korumak için doğayı korumak gerekiyor.

Sami: O balıkların her biri yaşam hakkına sahipti. Onlara sadece kazanç gözüyle bakmak acımasızlık. Bütün canlıların yaşamının değerli olduğunu kabul etmeliyiz.

Ceren: Haklısın ama gerçekçi olmak zorundayız. İnsanların da geçim kaynağına ihtiyacı var.

Sami: Geçim kaynağının sürdürülebilirliği, doğanın korunmasına bağlıdır.

4. Sahne

9. Diyalogda hangi çevre sorunu tartışılmaktadır?

10. Karakterler hangi çevre etiği yaklaşımlarını savunmaktadır? Neden?

11. Diyalogda kullanılan argümanlar nelerdir? Bunların zayıf ve güçlü yönleri hakkında neler söylenebilir?

12-15. sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

12. Hem insan hem de ekolojik yaşam sistemlerinin birden fazla düzlemde tehdit edildiği bu dönemde doğayla ilişkimizi yeniden düşünmek önemli bir gerekliliktir. Felsefe, evren ve yaşama dair birçok temel soruyu konu edinmektedir. Doğa, insan için ilk çağlardan günümüze ilgi, merak ve düşünme konusu olmuştur. İnsanın doğaya yönelik bilme isteği ve ilişkisi düşünce tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. 19. yüzyıl ile birlikte baş gösteren büyük çevre sorunları yeni bir felsefe alanının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Felsefe; tarihin her döneminde değişen koşullar, ihtiyaçlar ve problemler doğrultusunda yeni soruların izini sürmüş ve bu sorulara cevap bulmaya çalışmıştır.

Bu metinde felsefenin aşağıdaki alanlardan hangisini konu edindiği vurgulanmaktadır?

- A) Çevre etiği
- B) Ekoloji
- C) Metafizik
- D) Mistisizm
- E) Ontoloji

13. Bilim insanları, onlarca yıldır insan faaliyetlerinin iklim ve dünya ekosistemleri üzerindeki kısa ve uzun vadeli etkileri konusunda endişelerini dile getirmektedir. Birçok filozof da davranışlarımızı doğal dünyanın iyileşmesiyle sonuçlanacak şekilde değiştirmek için dünyayı bizimle paylaşan, insan dışı unsurların (bitkiler, hayvanlar hatta nehirler, dağlar gibi varlıklar dâhil) etkisi ve değeri hakkındaki düşüncelerimizi değiştirmemiz gerektiğini savunmaktadır.

Bu metinden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

- A) Bilimin yaklaşımı sadece endişe boyutundayken felsefe daha etkili çözümleme yapmaktadır.
- B) Bilim ve felsefe, çevreye önem vermektedir.
- C) Bilim ve felsefenin çevreye yaklaşımları farklılık göstermektedir.
- D) Bilimin doğa ile olan ilişkisi felsefeye göre daha eskidir.
- E) Bilim ve felsefe doğaya farklı yöntemler uygular.

14. Aşağıdakilerden hangisi çevre ve felsefe ilişkisi ile ilgili bir soru değildir?

- A) Çevreye zarar vermeden hayat sürdürmek nasıl mümkündür?
- B) Küresel ısınmanın doğaya olası etkileri nasıl olacaktır?
- C) İnsanın doğal kaynakları tüketiminin ölçüsü nedir?
- D) İnsanın çevreyi koruma konusunda ahlaki sorumluluğu var mıdır?
- E) Doğanın kendi başına bir değeri var mıdır?

15. Çevre felsefesindeki tartışmalar, merkeze insanın mı, doğanın mı alınacağı; doğanın değerinin araçsal mı, içsel mi olduğu ve bireyci mi yoksa bütüncül bir bakış açısıyla mı yaklaşılacağı üzerine gerçekleşmektedir. Çevre felsefesindeki çalışmaların çoğu, doğal çevreye yönelik politikaların ve tutumların tarihsel temelleriyle değil ahlaki olanla, etik alanla ilgilidir. Etik alanda neyin değerli veya iyi kabul edildiği belirlenmeye çalışılır. Çevre söz konusu olduğunda bu belirlenim, merkeze neyin alınacağı ile şekillenir. Merkeze insan mı alınacak yoksa insan dışı alanı karşılayan çevre mi? Hangisinin iyiliği, çıkarı gözetilecek? Felsefi tartışma burada cereyan etmektedir. Çünkü yakın döneme kadar insan merkezli bir anlayış gözetildiğinden insan yaşamını, doğayı ve çevreyi tehdit eden bir sınıra yaklaşmıştır. Çevre sorunlarının bir felsefi probleme dönüşümü de bu noktada başlamıştır.

Metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

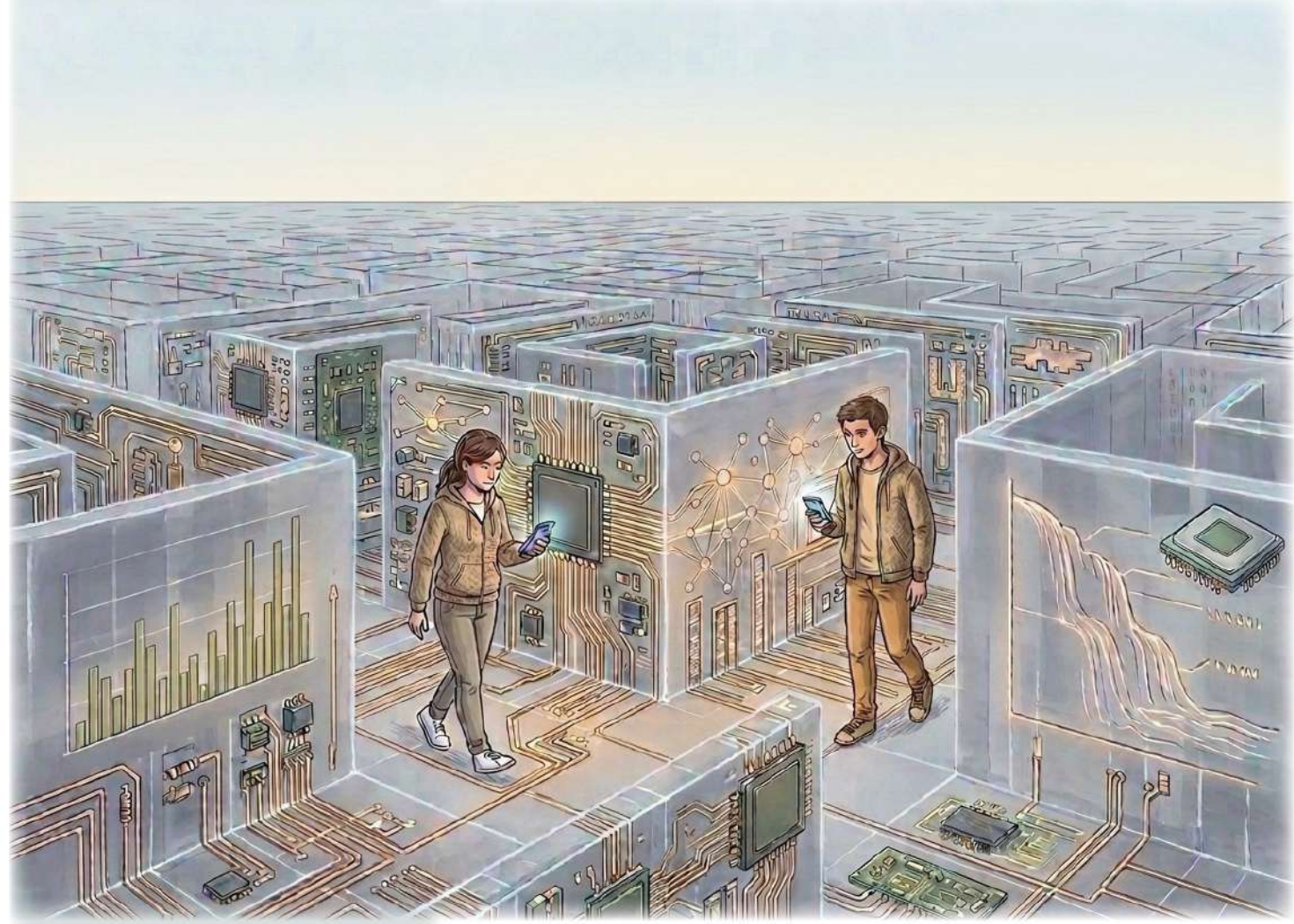
- A) Çevre felsefesindeki tartışmalar etik problemlerle ilgilidir.
- B) İnsan merkezci bir yaklaşım sergilenmesi belirli sorunları ortaya çıkarmıştır.
- C) Merkezde neyin kabul edileceği tartışmalı bir alan olarak hâlâ geçerliliğini korumaktadır.
- D) Çevreye bireyci ve bütüncül bakış açıları vardır.
- E) Çevre felsefesinde etik alanda neyin değerli olduğu belirlenmeye çalışılır.

Ünite ile ilgili daha fazla soru için karekoddan yararlanınız.

2. ÜNİTE

TEKNOLOJİ VE HAYAT

ANAHTAR KAVRAMLAR

- ◆ ontolojik anlam
- ◆ tekne (tekne)
- ◆ teknoloji karşıtlığı
- ◆ teknoloji taraftarlığı
- ◆ zaman ve mekân

ÜNİTE KONULARI

- ◆ TEKNOLOJİ VE İNSAN HAYATI
- ◆ TEKNOLOJİ BAĞLAMINDA ONTOLOJİK PROBLEMLER
- ◆ TEKNOLOJİ BAĞLAMINDA AKSİYOLOJİK PROBLEMLER

“2. Ünite” sunusuna ulaşmak için karekoddan yararlanınız.

“2. Ünite” karekodu

2. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1-8. soruları aşağıda verilen forum sayfasını okuyup yanıtlayınız.

TEKHNE

ANA SAYFA
HABERLER
FORUM
İLETİŞİM

teknoloji ve özgürlük
Q

Yazılımcı
 Teknoloji nasıl bir sürece dönüştü anlamak mümkün değil. Teknolojik aletlerin kölesi hâline nasıl geldik? Geçen gün bir haber okudum. Kara yolunda seyahat eden insanlar, cansız iki ayıyla karşılaşılıyor. Sonrasında yöre halkı olay yerine akın ederek aylarla özçekim yapmaya başlıyor ve fotoğraflarını sosyal medyada yayımlıyor. Teknolojinin bizi getirdiği değer yozlaşması can sıkıyor. Sizler neler düşünüyorsunuz?

Yanıtla

Drone
 Yazılımcı, bu durum can sıkacak bir hâl aldı. İnsanlar sosyal medya paylaşımlarını beğendirmeye yarışında çılgınca şeyler yapıyorlar.

Yanıtla

Kod01
 Bu durum bence teknolojinin olumsuz sonucundan değil insanlardan kaynaklanıyor. Bu durum tamamen özentili ve tüketim çılgınlığıdır. Teknoloji hızla geliyor ama insanlar bu hıza ayak uyduramıyor.

Yanıtla

Drone
 Nasıl bir saptama anlayamadım. Örnek verir misin Kod01?

Yanıtla

Kod01
 Şöyle anlatayım. Teknoloji aletleri hızlı değişim süreci içindeyken insanların algısı maalesef bunu çıkar amaçlı kullanmaya yöneldi. Değerler yozlaştı. Önceden telefonu olmayan birinin yanında telefon gizlenirdi utanmasını diye. Şimdi telefon markası yarıştırılıyor. Sanal dünyada sürekli videolar arası geçiş yapılıyor.

Yanıtla

Yazılımcı
 Benim de anlattığım durum bu. İnsanlar, ihtiyaçları olmayan aletlerin esiri oluyor. Daha iyisi bende havası ile yaşıyor ve insani değerleri unutuyor.

Yanıtla

Drone
 Ben katılmıyorum sizlere. Nihayetinde teknoloji bir yaşam şeklidir. İnsanlar kullandığı araçları seviyor, iletişim kuruyor, eğleniyor, stres atıyor. Onu da mı yapmasınlar? Sıkılıp yenilik aramaktaki sakinca ne ki?

Yanıtla

Yazılımcı
 Yenilik değil mesele. Gerçeklikten uzaklaşma. Sokakta insanlarla sohbet etmek ve parkta spor yapmak insanı daha çok eğlendirir. İnsan teknoloji ile kendine yabancılaşıyor ve kaybettiği değerlerin farkına varamıyor. İnsanlar özentili, kibir, her şeyi ben bilirim gibi tavırlar ile saçma sapan hâllere düşüyor.

Yanıtla

Kod01
 Sadece teknolojik aletleri değil insani davranış ve değerleri de tüketiyoruz. Bu değerleri yitirdiğimizde geriye bir şey kalmayacak. Gerçek hayat, anılar, duygular belirsiz olacak. Sosyal medya çılgınlığı insanları yalnızlaştırıyor. Sosyal medyada birçok kişiyle iletişim kurulabiliyor ama aslında derinliği olmayan ilişkiler geliştiriliyor. Yakında metaverseler (sanal evren) ve yapay zekâlı robotlarla insanlar sanal dünya dışına çıkamayacak. Zihinleri kör, bilinçsiz modern köleler oluşturulup satışların artırılması sağlanacak.

Yanıtla

Yazılımcı

Yanıtla

Arkadaşlar işin aslı bilinçli olabilmekte. Eğer işine yarayacak bir yenilik yoksa teknolojiye para dökmek çok mantıksız. Son model arabanın kredisini ödemek için uğraşıyorsa 2-3 model eskisini kullanmaya devam et ama daha güzel bir hayat sür. Seyahate çık; sinemaya, tiyatroya git. Sevdiklerinle daha çok zaman geçir, anı biriktir. İnsanı, insan yapan duygularıdır. Robotlar her şeyi yapacak belki ama duyguları taklit edemeyecek.

Drone

Yanıtla

Ben anlıyorum sizleri, teknolojiyi kullanmamak değil bilinçli kullanıcı olmak önemlidir. İnsanlıktan, duygulardan, bizi biz yapan değerlerden uzaklaşmamak. Ama bence artık çok geç!

Kod01

Yanıtla

Ben katılmıyorum sana Drone, hiçbir şey için geç değil. Teknoloji araçtır ancak kullanmasını bilene, sadece teknolojinin bizleri tembelleştirmesine izin vermemeliyiz. Okuyalım, düşünelim, hayal edelim, sanatla uğraşalım, spor yapalım ve kendimizi mutlu edebilecek gerçek ilişkiler kuralım yeterli.

1. Forumda geçen diyalog üzerine teknoloji ve hayat ile ilgili hangi felsefi sorular sorulabilir?
2. Diyalogda teknoloji ve hayat ile ilgili hangi problemler tartışılmaktadır?
3. Yaşadığınız çevredeki gözlemlerinizi hareketle teknolojiye kaynaklandığını düşündüğünüz problemler neler olabilir?
4. Forumdaki hangi görüş hayatla daha iyi ilişkilendirilmiştir? Değerlendiriniz.
5. Diyalog dışında teknoloji ve hayat ile ilgili hangi sorular sorulabilir? Bu sorulardan hangisi veya hangileri insan hayatı için daha önemlidir? Açıklayınız.
6. Teknoloji ve hayat ilişkisine yönelik hangi felsefi kavram ve argümanlar forumda yer almıştır?
7. Teknolojinin olumsuz yanlarının olduğu görüşüne karşılık teknoloji-hayat ilişkisi ile ilgili nasıl bir görüş ve argüman bulurdunuz?
8. Forumdaki kişiler teknoloji ve hayat ile ilgili hangi felsefi görüşleri savunmaktadır?

9-11. soruları aşağıda verilen senaryo çalışmasına göre yanıtlayınız. Sahneleri okuyup sorulara verdiğiniz yanıtlardan hareketle 4. sahneyi kendiniz kurgulayınız.

1. Sahne

Aybars: Yapay zekânın ne olduğunu bilmeden etik tartışmaya giremeyiz. Eğer o, özneye dönüşüyorsa tüm kurallar değişir.

Gülce: Ama insanlar işlerini kaybediyor, özel hayatları tehdit altında. Önce değer ve etik sorunlarına eğilmek zorundayız.

2. Sahne

Aybars: Örneğin satrançta insanı yenen yapay zekâ artık sadece bir "araç" gibi davranmıyor. Böyle bir varlığı yanlış tanımlarsak etik ilkelerimiz çöker.

Gülce: Örneğin sosyal medyadaki algoritmalar yanlış bilgi yayıp borsayı bile etkileyebiliyor. Bu durum sorunun etik boyutlu olduğunu gösteriyor.

3. Sahne

Aybars: Eğer yapay zekâyı ontolojik açıdan "özerk" bir aktör olarak kabul edersek sorumluluğu kime yükleyeceğimizi bilemeyiz. Bu sorunun çözülmesi şart.

Gülce: Ama insanlar şu anda işsiz kalıyor, bağımlılık artıyor. İnsan onuru tehdit altındaysa ontoloji bekleyebilir.

4. Sahne

9. Diyalogda tartışılan teknoloji problemi nedir?

10. Karakterlerin savunduğu görüşler nelerdir?

11. Diyalogda tartışılan argümanlar nelerdir? Bunların zayıf ve güçlü yanları hakkında neler söylenebilir?

12-15. sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

12. Günümüzde bireysel ve sosyal yaşamın önemli belirleyicilerinden birisi de teknolojidir. Son yıllarda yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler, insan yaşamında hızlı ve derin bir değişim gerçekleştirmiştir. Teknolojinin yaşam üzerinde sağladığı değişim tek yönlü değildir. Salt bir gelişim ve ilerleme durumundan söz etmek mümkün değildir. Teknolojinin olumlu etkilerinin yanı sıra özellikle son yıllarda daha fazla su yüzüne çıkan olumsuz etkileri de söz konusudur. Bu yönde artan farkındalık, teknoloji ile ilişkili soru ve problemleri artırmış ve teknoloji, felsefenin ilgi çeken bir konusu hâline gelmiştir.

Bu metinde aşağıdaki hangi felsefe alanından bahsedildiği söylenebilir?

- A) Teknoloji
- B) Tekhne
- C) Mekân
- D) Zaman
- E) Teknoloji felsefesi

13. Günümüzde gerçeklik algısıyla zaman ve mekân algısının değişmesi, metafiziğin reddi, maneviyyatın soyut olması, içsel olanın dışarıda bırakılması, varlığın maddesel ve mekanik bir yapıya indirgenmesi; buna karşılık bencillik, egoizm, çıkarıcılık gibi değer sorunlarının artması, iletişimin nicelik olarak artarken nitelik olarak zayıflaması, sahte kimlikler, benlik, güvenlik, mahremiyet problemlerinin ortaya çıkması gibi durumlar yaşanmaktadır.

Buna göre teknoloji kaynaklı sorunlar felsefi bağlamda değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Teknolojik gelişmeler ontolojik tartışmaları gereksiz kılmıştır.
- B) Teknoloji ile ilgili sorunlar, bilimsel yöntemlerle çözülebilecek teknik problemlerdir.
- C) Teknoloji kaynaklı sorunlar yalnızca bireysel algı farklılıklarından doğan öznel problemlerdir.
- D) Teknolojik gelişmeler anlam arayışını ortadan kaldırarak felsefi sorgulamayı gereksiz kılmıştır.
- E) Teknoloji felsefesi ile ilgili sorunlar felsefede aksiyolojik ve ontolojik olarak sınıflandırılabilir.

14. **Aşağıdakilerden hangisi teknoloji ve felsefe ilişkisi ile ilgili bir soru değildir?**

- A) Teknoloji insan hayatını nasıl etkiler?
- B) Teknoloji insanın değer dünyasını nasıl etkiler?
- C) İnsanın teknoloji bağımlılığı hangi hastalıkları tetikler?
- D) Teknolojinin tutsağı olmadan bir hayat sürmek mümkün müdür?
- E) İnsanın kendine yabancılaşmasında veya kendini keşfetmesinde teknolojinin rolü var mıdır?

15. Teknoloji ile hayatımızda birçok sorun ortaya çıkmıştır. Bu sorunların başında günümüzdeki gerçeklik algısı vardır. Teknolojik ürünlerle sanal olarak nitelenen farklı bir gerçeklik alanı söz konusudur. Ayrıca insanların gerçekliğin ötesinde, bir simülasyon içinde varlıklarını sürdürdükleri söylenebilir. Teknoloji de bu yapının önemli bir aracıdır. Teknolojik ürünler bireysel ve toplumsal ilişkileri etkilemektedir. İlişkileri sınırlandırdığı gibi insana yalnızlık, umutsuzluk, doyumsuzluk, yüzeysellik, yabancılaşma gibi yaygın olarak görülen semptomları da yaşatmaktadır. Teknoloji ile güvenlik-mahremiyet ihlali gibi sorunlar ciddi olarak karşımıza çıkar. Yapay zekânın hayatın her alanında yer alması, insan kontrolündeki bu teknolojinin getirdiği olumlu etki ile birlikte yerine geçme, işlevini yitirme endişesi oluşturur.

Metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

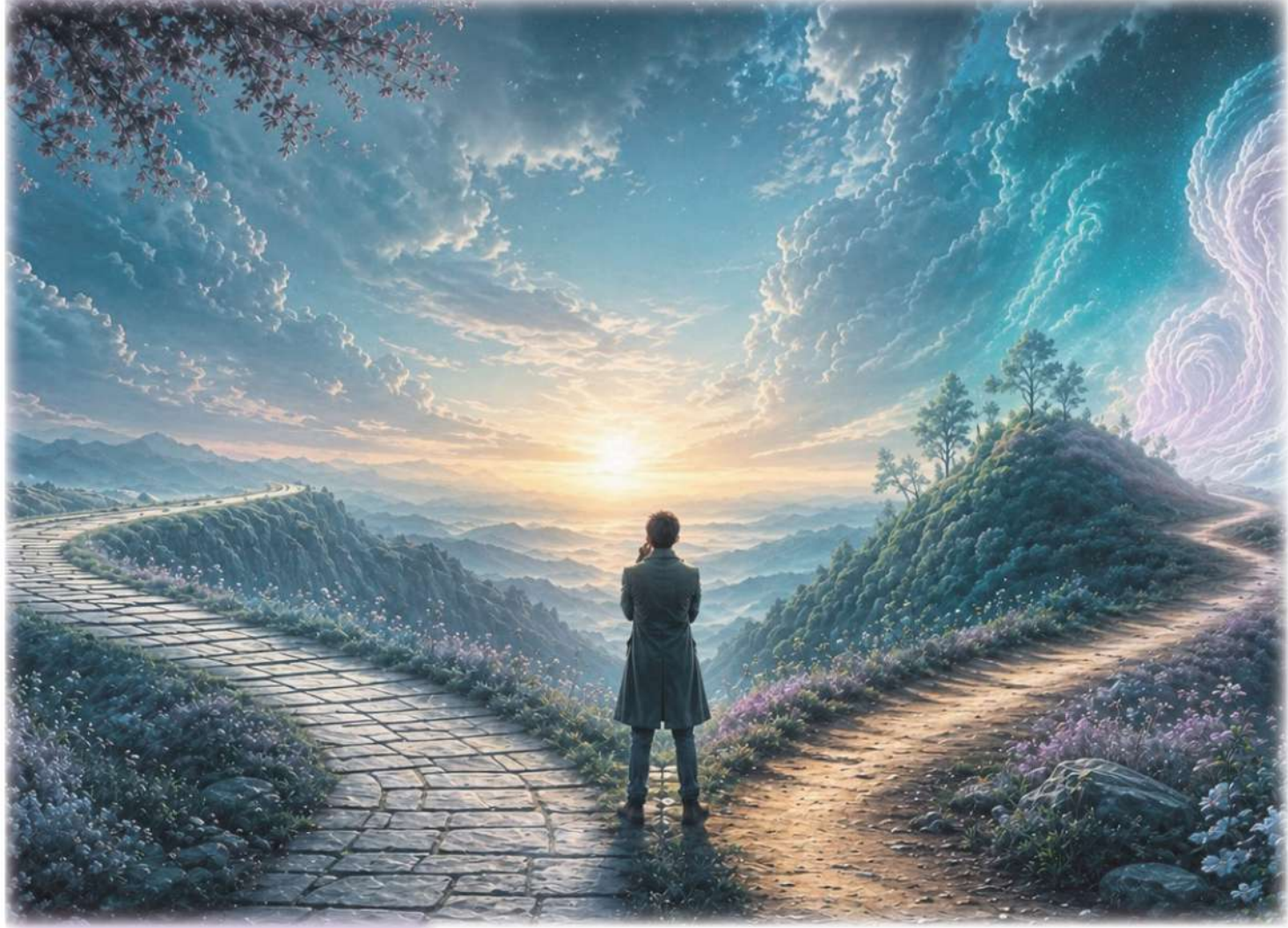
- A) Yapay zekâ insan hayatını kolaylaştırmakta ve insanı işlevsiz kılmaktadır.
- B) Teknolojinin oluşturduğu sorunlardan biri insanın gerçeklik algısı ile ilgilidir.
- C) İnsanlar iletişimle ilgili birçok sorunu teknolojik araçlarla aşmış durumdadır.
- D) Teknoloji, insanda bir simülasyon içinde yaşıyor izlenimi uyandırmaktadır.
- E) Teknoloji felsefesindeki problemler insanı doğrudan ilgilendirir.

Ünite ile ilgili daha fazla soru için karekoddan yararlanınız.

3. ÜNİTE

AKIL VE İNANÇ

ANAHTAR KAVRAMLAR

- ◆ akıl
- ◆ gönül
- ◆ inanç

ÜNİTE KONULARI

- ◆ AKIL-İNANÇ İLİŞKİSİNE YÖNELİK FELSEFİ SORULAR VE PROBLEMLER
- ◆ AKIL-İNANÇ İLİŞKİSİNE YÖNELİK FELSEFİ GÖRÜŞ VE ARGÜMANLAR

“3. Ünite” sunusuna ulaşmak için karekoddan yararlanınız.

“3. Ünite” karekodu

Pratikadam

Yanıtla

W. James'in "inanma iradesi" yazısı, inancın pratik faydasını vurgular. Örneğin Tanrı'nın buyrukları saf bir ide olarak hakikat olduğu için insan bu hakikatin peşinden gider ve onu anlamlandırmaya çalışır.

Ussal

Yanıtla

Bu araçsalcılık gerçeği göz ardı eder ama.

Sentezci

Yanıtla

Pratikadam, "hakikat" kavramının pragmatik bir temeli olabileceğine işaret ediyor.

Pratikadam

Yanıtla

Sonuçta insan hem rasyonel hem de inancılı bir varlıktır. Belki de ikisi birlikte çatışma oluşturmaz, birbirini besler.

1. Akıl-inanç ilişkisi ile ilgili hangi felsefi sorular sorulabilir?

2. Diyaloglar incelendiğinde akıl-inanç ilişkisi ile ilgili hangi problemler tartışılmaktadır?

3. Yaşadığınız çevrede akıl-inançla ilgili hangi problemleri gözlemlemektesiniz?

4. Forum sayfasındaki hangi görüş hayatla daha iyi ilişkilendirilmiştir? Değerlendiriniz.

5. Diyaloglar dışında akıl-inanç ilişkisi ile ilgili hangi problemler sorulabilir? Bu sorulardan hangisi veya hangileri insan hayatı için daha önemlidir? Açıklayınız.

6-8. soruları aşağıda verilen senaryo çalışmasına göre yanıtlayınız. Sahneleri okuyup sorulara verdiğiniz yanıtlardan hareketle 4. sahneyi kendiniz kurgulayınız.

1. Sahne

Ali: Görüyorum ki inanca yönelik durumları akılla açıklama çabasındasınız. Oysa bu yaklaşımınız doğru değil çünkü inanç aklın ötesinde bir teslimiyettir, akıl Tanrı'nın sırlarını kavramakta yetersiz kalır. İman, sorgulamadan güvenmeyi ve ruhun Tanrı'ya bağlanmasını gerektirir. Meryem: Ali, bence Tanrı'nın akli bize bir lütuf olarak verdiğini gözden kaçırmamak gerek. İnanmak için akla dayanarak anlamaya çalışmak sadakate işarettir.

2. Sahne

Ali: İman akla aykırı görüldüğünde bile en değerlidir, işte o zaman gerçek teslimiyet ortaya çıkar. Çünkü insan, sınırlı akıyla Tanrı'nın sonsuzluğunu kavrayamaz ama yürekten bağlanarak O'na yaklaşabilir. Meryem: Ben "anlamadan inanmak" yerine "inanarak anlamak" derim, imanla başlayan yol akılla güçlenir. Zira akıl, imana eşlik ettiğinde insanın teslimiyeti bilinçli, sağlam ve kalıcıdır. Böylece akıl ve iman, birbirine rakip değil insanları aynı hakikate götüren iki yol olur.

3. Sahne

Ali: Ama akli fazla öne çıkarırsanız imanınızı zayıflatacak şüpheler çoğalır. Şüphe, kalbi huzursuz eder ve insanı teslimiyetin sadeliğinden uzaklaştırır. İman şüpheyi değil güveni esas almalıdır çünkü Tanrı'ya güvenmek, aklın her sorusuna cevap aramaktan daha yücedir. Meryem: Şüphe her zaman vardır. Sadece şüphe duymaya odaklanılırsa zaten bir sonuç elde edilemez. Bu da şüphe değil her şeyi reddetme tavrıdır. Aslında şüphe bir arayıştır ve burada imana yöneliktir. Şüphe olmazsa iman taklitten başka bir şey olamaz.

4. Sahne

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Diyalogda tartışılan akıl-inanç problemi nedir?

.....

.....

7. Karakterlerin savunduğu görüşler nelerdir?

.....

.....

8. Diyalogda tartışılan argümanlar nelerdir? Bunların zayıf ve güçlü yanları hakkında neler söylenebilir?

9-12. sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

9. İnsan; irade sahibi, düşünme, sorgulama, bilme, duygu, sevgi, inanç, üretim gibi özellikleriyle çok boyutlu bir varlıktır. Bu özellikler insanın yapıp etmelerini belirler ve biçimlendirir. İnsanın düşünen ve inanan bir varlık oluşu felsefe tarihinde önemli bir yer tutan inancın akıl ile temellendirilmesi tartışmasına zemin oluşturur. Tanrı'nın varlığının temellendirilmesi hususunda birçok düşünür farklı ve önemli görüşler ortaya koyar. İnsan hayatının ve evrenin anlamlandırılması noktasında inancın önemli bir rolü bulunur ve günümüz insanı için de bu durum ihtiyaç arz eder.

Bu metinde hangi kavramdan bahsedilmektedir?

- A) Davranış
- B) Düşünce
- C) İnanç
- D) İrade
- E) Tutum

10. Fideizm, inançtaki makul delil yetersizliğini iradenin gücü ile aşmaya çalışır. Sonlu ve sınırlı bir varlık olan insanın sonsuz ve aşkın olan Tanrı'yı duyma, algılama, kavrama yolu ile bilebilmesi mümkün olmadığından Tanrı'ya ulaşmanın sezgisel bir süreç olduğunu savunur. İnanç, mantıksal bir temellendirmeye tabi tutulamaz. İnanca temel olacak birtakım makul gerekçeler gösterilse de herkes için geçerli bir delil sunma olanağı bulunmaz. İnanç ve akıl arasında bir çelişki söz konusudur. İnanca akıl ile yaklaşılınca inanç, saçma ve akıl ile bağdaşmaz görünür.

Bu metinle aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşılabılır?

- A) İnançların saçma olması beklenemez.
- B) Tanrı'ya ulaşmak sezgisel bir süreçtir.
- C) İnanç ile akıl arasında çelişki aramanın gereği yoktur.
- D) Fideizm, irade gücü ile ilgili durumlara delil aramaya çalışır.
- E) İnsanın Tanrı'yı sınırlı algılarıyla kavraması mümkündür.

11. Aşağıdakilerden hangisi akıl-inanç ilişkisi ile ilgili felsefi bir soru değildir?

- A) İnanç, akıl ile temellendirilebilir mi?
- B) Semavi dinlere göre ibadet şekilleri nelerdir?
- C) İnancın temellendirilmesinde aklın rolü nedir?
- D) Akla uygun olduğu için mi, anlamak için mi inanılır?
- E) İnanca temel olacak nesnel ve kesin bir kanıt yoksa ne yapılmalıdır?

12. İnancın temellendirilmesinde rasyonel, nesnel ve kesin delillerin sağlanmasındaki güçlüklerle birlikte inancı, inanan için makul kılan, anlamlı ve açıklanabilir hâle getiren öznel gerekçelerden söz edilebilir. Kişi, kendi deneyimlerine dayanarak inanma eğiliminde bulunabilir. Bu deneyimler sosyal, kültürel, tarihsel, psikolojik vb. etkenler altında şekillenir. İnancın sorgulanışında veya temellendirilişinde bu unsurların göz ardı edilerek sadece akli unsurların hesaba katılıp indirgemeci bir yaklaşımda bulunulmasından kaçınılması gerekir. İnancın önünde kesinlik değil olasılık vardır ve bu noktada zihinsel bir irade ortaya çıkar. Çoğu düşünürün göre kesinlik ve belirsizlik karşısında yapılan bu seçimi anlamlı ve değerli kılan da budur. Eğer ortada bir kesinlik olsaydı inanmak ya da reddetmek kişinin seçimi olmazdı. İnancın önündeki belirsizlik ve olasılıkların varlığı bu bakımdan iradeyi devreye sokmaktadır.

Bu metinle aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşılamaz?

- A) İnanca etki eden farklı faktörler vardır.
- B) İnanç, inanan için öznel gerekçelerle olabilir.
- C) İnancın temeli insanın gerçeklik algısı ile ilgilidir.
- D) İnsan kendi deneyimlerinden hareketle bir şeye inanabilir.
- E) İnançta kesin değil olasılıklı bir durum söz konusudur.

Ünite ile ilgili daha fazla soru için karekoddan yararlanınız.

4. ÜNİTE

EDEBİYAT VE FELSEFE

ANAHTAR KAVRAMLAR

- ◆ edebiyat
- ◆ felsefi roman
- ◆ felsefi şiir

ÜNİTE KONULARI

- ◆ EDEBİYAT FELSEFE İLİŞKİSİ
- ◆ EDEBİYAT FELSEFE İLİŞKİSİ PROBLEMLERİ

“4. Ünite” sunusuna ulaşmak için karekoddan yararlanınız.

“4. Ünite” karekodu

4. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1-5. soruları aşağıda verilen forum sayfasını okuyup yanıtlayınız.

Edebiyat ve Felsefe

[ANA SAYFA](#)
[FELSEFE](#)
[ŞİİR](#)
[HİKÂYE](#)
[FORUM](#)
[İLETİŞİM](#)

Ayhan (Yönetici)

Yanıtla

Edebiyat ve sanatı seven arkadaşlar merhaba. Bugün edebiyat ve felsefe ilişkisi üzerine konuşacağız. Bu ilişki hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Emel

Yanıtla

Bana göre edebiyat, hakikatin insan kalbine işlenmiş hâlidir. Bir şiirde, bir romanda gördüğüm acı ya da umut bana varoluşun özünü düşündürür. Bu, felsefenin kuru kavramlarından daha canlı bir yol değil midir?

Ayhan (Yönetici)

Yanıtla

Ama Emel, “hakikat” dediğin nedir? Eğer hakikati bilgi olarak tanımlarsak bilgi, doğru gerekçelendirilmiş inançtır. Bir romanın bize sunduğu ise kurmacadır. Kurmacadan bilgi çıkmaz ancak duygu ve deneyim doğar.

Ayten

Yanıtla

Sayın yönetici, deneyim de bir tür bilgi sayılmaz mı? Bir karakterin trajedisi üzerinden hayatıma dair bir şey öğreniyorsam bu da hakikat değil midir? Belki de edebiyatın sunduğu bilgi, felsefenin bilgi tanımına sığmaz.

Mustafa

Yanıtla

İşte burada karşımıza felsefi bir problem çıkar: “Hakikat yalnızca aklın kurduğu tanımlarla mı anlaşılır yoksa hayal ve deneyim de hakikate ulaşmanın yolları mıdır?” Platon’dan beri bu soru var. Platon, sanatın bir taklit olduğunu ve insanı hakikatten uzaklaştırdığını savundu. Ama Aristoteles, tragedyanın insanı arındırdığını ve hakikate yaklaştırdığını söyledi.

Emel

Yanıtla

Kıscası Platon edebiyatı küçümsemiş, Aristoteles ise hakikati anlamanın yolu olarak görmüş diyorsunuz?

Mustafa

Yanıtla

Evet. Bu bile edebiyat ve felsefenin ilişkisini bir problem hâline getiriyor. Sanat bizi yanıltır mı yoksa aydınlatır mı?

Ayhan (Yönetici)

Yanıtla

Ayrıca bir başka problem de şudur: Edebiyat çok anlamlıdır, yorumlara açıktır. Felsefe ise netlik ve açıklık ister. Eğer bir romanı herkes farklı yorumluyorsa nasıl ortak bir hakikate varılabilir?

Ayten

Ama gerçek hayat da öyle değil midir? Herkes dünyayı farklı yorumlamıyor mu? Belki de edebiyat, felsefenin ulaşamadığı o çokluğu gösteriyordur.

Emel

Yanıtla

İşte burada edebiyatın gücü ortaya çıkıyor. Felsefe tek bir tanım peşinde koşarken edebiyat insan ruhunun çeşitliliğini sergiliyor. Belki de hakikat tek bir tanımda değil çeşitliliğin kendisindedir.

Ayhan (Yönetici)

Yanıtla

O hâlde sana şunu sorayım. Eğer hakikat çeşitlilikteyse yanlış diye bir şey kalır mı? Felsefe yanlış ayırt etmeye çalışır, oysa edebiyat her şeyi kabul ediyor gibi görünüyor.

Mustafa

Yanıtla

Burada da epistemolojik bir sorun ortaya çıkıyor. “Hakikat görelî mi yoksa evrensel midir?” Edebiyat çoğu zaman görelî bir bakış açısı sunar, felsefe ise evrensel ilkeyi arar. Belki de bu yüzden ikisi birbirini tamamlamak zorundadır.

Ayten

Biri soruyu açıyor, diğeri yanıt arıyor. Peki, soruların kendisi yanıtlardan daha değerliyse? O zaman edebiyat, felsefeden daha felsefî olmaz mı?

Emel

Yanıtla

İşte buna katılıyorum. Bir şiir bana kesin bir cevap vermez ama öyle sorular sordurur ki bütün hayatımı değiştirebilir.

Ayhan (Yönetici)

Yanıtla

Belki de edebiyat felsefeyi harekete geçiren kıvılcımdır. Yine de kıvılcım tek başına ışık vermez, kıvılcımın yanması gerekir. O yanma da düşüncenin disiplinde olur.

Mustafa

Yanıtla

Güzel bir benzetme oldu. Öyleyse diyebiliriz ki edebiyat ve felsefe arasında bir hiyerarşi değil bir diyalog vardır. Biri hayal gücüyle soruyu doğurur, diğeri akıl yoluyla yanıtı arar.

Ayten

Belki de hakikat soruda ve cevapta değil ikisinin arasındadır.

1. Forumda geçen diyaloglardan hareketle edebiyat ve felsefe ilişkisi ile ilgili hangi felsefî sorular sorulabilir?

2. Diyaloglarda edebiyat ve felsefe ilişkisi ile ilgili hangi problemler tartışılmaktadır?

3. Okuduğunuz felsefî ya da edebî eserlerden hareketle edebiyat ve felsefe ilişkisine dair hangi problemlerin yaşandığını yazınız.

4. Forumdaki hangi görüşler ve edebî fikirler hayatla daha iyi ilişkilendirilmiştir? Değerlendiriniz.

5. Diyalogtakiler dışında edebiyat ve felsefe ilişkisi ile ilgili hangi problemler sorulabilir? Bu sorulardan hangisi veya hangileri insan hayatı için daha önemlidir? Açıklayınız.

6-8. soruları aşağıda verilen senaryo çalışmasına göre yanıtlayınız. Sahneleri okuyup sorulara verdiğiniz yanıtlardan hareketle 4. sahneyi kendiniz kurgulayınız.

1. Sahne

Tarık: İyi ve kötüye yönelik edinilmiş onca tecrübeye karşın insanlar hâlâ neyin doğru veya yanlış olduğu konusunda zorlanıyor.

Gaye: Haklısın. Aslında insanlar hakikati gölgelediklerinin farkında bile olmadan sadece görünen sözleri duyuyor.

Tarık: Gölgesiz varlık yoktur, düşünce varlığın gölgesidir. Gölgeyi görmeyen gözler ışığın özünü de bilemez.

Gaye: Derin konuştun ama insan bir olayın anlamlı oluşunu sadece aklı ile değil kalbiyle de açığa çıkarabilir.

2. Sahne

Gaye: İnsan bir yönüyle de duygu varlığıdır. Duygusal etkiden bağımsız olarak iyi ve kötüye karar verilemez.

Tarık: Sözlerin etkiledi, olayı mantıksal açıkladın.

Gaye: Çok nazıksın. Ancak düşünceyle örülmüş sözlerinin karşısında duyguyu işaret eden sözlerim gölgede kalır. Bence senin sözlerinde buram buram felsefe var.

Tarık: Olabilir ancak senin sözlerinin de felsefenin derinlikleriyle yoğrulduğu açık. Duyguyu belirtmesi onu felsefeden uzaklaştırmaz.

3. Sahne

Gaye: Belki ama akılla kurulmuş sözlere edebî dokunuşların yapılması daha anlamlı.

Tarık: Sence düşüncenin açıklanmasında ve anlamlı oluşunda edebiyat mı, felsefe mi daha etkindir?

Gaye: Edebiyat kalbe, felsefe akla dokunur. İnsanda ikisi de vardır.

Tarık: O zaman bu bilgi alanları ayrı ayrı mı yoksa birlikte mi daha etkindir?

4. Sahne

6. Diyalogda tartışılan problem nedir?

7. Karakterlerin savunduğu görüşler nelerdir?

8. Diyalogda tartışılan argümanlar nelerdir? Bunların zayıf ve güçlü yanları hakkında neler söylenebilir?

9-12. sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

9. İnsanlar dünya görüşü, duygu, düşünce ve varoluşunu geliştirme süreci içindedir. Bazen bu süreç karmaşık, çelişik olabilir ve dil ile yansıma bulabilir. Dil ile örülmüş estetik bir ileti, mesaj değerindedir.

Metinde bahsi geçen konu, aşağıdaki hangi alanla felsefeyi ilişkilendirir?

- A) Edebiyat
- B) Estetik
- C) Sanat
- D) Siyaset
- E) Tarih

10. Edebiyat ve felsefeye günümüzde çoğu insan kişisel gelişim amacı ile başvurur. Bireylerin kendilerini keşfetmek, yeni olanaklar, yeni dünyalar bulmak için girdikleri yollarda okudukları felsefi ya da edebî eserler onlara rehberlik eder. Edebiyat insan duygularını yansıtmanın değerli bir yoludur, bununla birlikte açığa çıkan duygular insan varoluşunun betimlenmesi ile insana kendini ve varoluşunu tanıma olanağı sunar. Yaratıcılık, felsefe ve edebiyat için önemli bir ölçüttür. İnsanlar çıkmaza girdiklerinde ve yenilik arzusunda olduklarında felsefe ve edebiyat onlara yeni pencereler açar, ufukta beliren şeyleri çeşitlendirir ve zenginleştirir. Felsefe ve edebiyat ile haşır neşir olanlar kendilerini, başkalarını, dünyayı, yaşamı daha fazla tanıma ve anlama fırsatı bulur. Yeni sorular, yeni cevaplar, fikirler üretebilirler.

Metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) İnsanı tanımak başlı başına bir felsefedir.
- B) Rehberlik görevini felsefe daha iyi yapmaktadır.
- C) Edebiyat ve felsefe insana yeni bakış açıları sunar.
- D) Felsefi ve edebî düşünceler topluma göre şekillenir.
- E) Edebiyat ve felsefenin amacı kişisel gelişimi sağlamaktır.

11. Aşağıdakilerden hangisi edebiyat ve felsefe ilişkisi ile ilgili bir soru değildir?

- A) Kuşku, yazara neler kazandırabilir?
- B) Her edebî eser aynı zamanda felsefi midir?
- C) Her edebiyatçı felsefe ile uğraşmalı mıdır?
- D) Edebiyat ve felsefe hayatı ne kadar etkileyebilir?
- E) Edebiyat felsefe kadar hakikati konu edinebilir mi?

12. İnsan varlığının önemli unsurlarından biri de duygudur. Hayatındaki etkilerle birlikte aktifleşen duygular yine hayata karşı yansıma bulur. Bu yansımanın ürünü olan sanat, insan hayatında yaygın ve güçlü bir yere sahiptir. Hayatında eline bir roman veya hikâye almamış, bir tiyatro veya film izlememiş, müzik dinlememiş insan pek yoktur. İnsanda zevk uyandıran bu eylemler bir taraftan da insanı düşünmeye sevk eder. Duygu ve düşünce durumlarına anlam arayan insan, bunun ifadesini dil ile gerçekleştirir. Dil, bir iletişim aracı olmanın ötesinde insanı kuşatan her türlü varlık, olgu ve olayın yansımasıdır. Dil, âdeta insanı kuşatan bir evrendir.

Metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Dil, insanı çepeçevre sarar.
- B) Dil, insana etki eden önemli bir etkidir.
- C) İnsan, duygu ve düşüncesini dil ile ifade eder.
- D) İnsanda sanat duygusu varsa edebiyat ve felsefeyle uğraşır.
- E) İnsanın en önemli özelliğinden biri de duygusallığıdır.

Ünite ile ilgili daha fazla soru için karekoddan yararlanınız.

5. ÜNİTE

HAYATIN ANLAMI

ANAHTAR KAVRAMLAR

- ◆ kaygı
- ◆ kendi olma
- ◆ mutluluk
- ◆ ölüm
- ◆ saçma
- ◆ umutsuzluk
- ◆ varoluş
- ◆ yabancılaşma

ÜNİTE KONULARI

- ◆ HAYATIN ANLAMINA YÖNELİK FELSEFİ SORULAR VE PROBLEMLER
- ◆ HAYATIN ANLAMINA YÖNELİK FELSEFİ GÖRÜŞ VE ARGÜMANLAR

“5. Ünite” sunusuna ulaşmak için karekoddan yararlanınız.

“5. Ünite” karekodu

5. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1-5. soruları aşağıda verilen forum sayfasını okuyup yanıtlayınız.

DÜŞÜN, SOR, ARAŞTIR

ANA SAYFA
HABERLER
FORUM
İLETİŞİM

arama yap 🔍

Yönetici
 Sevgili forum takipçilerimiz. Bugün farklı bir konu ile karşınızdayız. Mutluluk merkezinde hayatın anlamını sorguluyoruz. Yalnızlığın ve sorunların fazla olduğu bir çağdayız. İnsanların konfor ve imkânlarının eski zamanlara kıyasla fazla olmasına karşın insanlardaki mutluluk algısının her geçen gün azaldığı söylenebilir. “Hayatın anlamı nedir?” sorusunu sormadan önce beraber düşünülmesi gereken iki soruyu da hatırlatmak isterim. “Ben kimim?”, “Hayatın amacı var mıdır?” Başlayalım.

Yanıtla

Üşeyengeç
 Güzel sorular ama bir o kadar da zor konular. Çünkü bunlar inanılmaz öznel sorulardır. 13 milyar yıllık evrende milyarlarca insan doğdu ve öldü. Herkes bir hayat yaşadı. Belki hayatını sorgulayanlar, belki de sorgulamayanlar mutlu oldu. Hayatın anlamının bilincinde olmak insan yapısına uygun gelmiyor bana. Rastlantısal bir hayat yaşıyoruz gibi.

Yanıtla

Canıtatlı
 Ben katılmıyorum. İnsan belirsizliği sevmez. Tam tersine bilmek ve bunu anlamak ister. Aramak beynimizin asli bir işleviyken mutlu olmak ruhumuzun olmazsa olmazıdır. Bence seçimlerimiz, yaşadıklarımız bizi sorgulamaya iter. Sokrates “Sorgulanmayan yaşam, yaşam değildir.” derken mutluluk ve anlam arasındaki ilişkiden yola çıkar. Kendini geliştirmeyen kişi hata yapar, bunu da kadere ve dış etmenlere bağlar. Sonra mutsuzum diye feryat eder. Hayatın anlamı açık. Bilincinde olmadığın bir yaşamın bitkisel hayattan farkı yoktur. Hayatın anlamını dışarıda aramadan kendi oluşturduğumuz değerlere bakmak gerekir.

Yanıtla

Üşeyengeç
 Erasmus’un “Cehalet mutluluktur.” sözüne ne diyacaksınız? Kafka, Camus ve nihilistler hayatın anlamını aramanın boş bir çaba olduğunu söyler. Varoluşçular, insanın bu dünyaya terk edildiğini ve burada unutulduğunu düşünür. Hayatın anlamı belki de basit bir yaşamdır.

Yanıtla

Canıtatlı
 İnsan, farkındalık sahibi olması kaydıyla basit bir yaşamda mutlu olabilir. Hayatın anlamı her şeyi sorgulamak değildir. “Sen kimsin?”, “Nasıl mutlu olabilirsin?”, “Amacın nedir?” sorularını kendine soran ve doğru cevapları bulabilen insan mutludur. Bu insan, hayatın anlamının farkındadır. Hayatın anlamı, farkında olmak ve olmamak arasındaki ayrımıdır.

Yanıtla

Kökhayat
 Sorgulama önemlidir. Bu konuda haklı ama eksiksiniz. Kaderin insanların bahanesi olduğunu söylemişsiniz. İnsan, kaderin olmadığı bir yaşamda hayatının bilincinde de olamayacaktır. Kader insanlara bir amaç verir. Bu anlam arayışının cevabını veren araçlar da kutsal kitaplardır. Yaratıcının emir ve yasakları insanlara yaşam amacı verir. İyi ve kötü belirler. Hayatın anlamını arıyorsak o zaman karşımıza çıkan en güçlü varlık yaratıcıdır. Çünkü her şeyin temeli, kaynağı ve yaratıcısı odur. Ona göre bir yaşam sürmek insana mutluluk verir.

Yanıtla

Üşeyengeç
 Kader varsa bunca kötülük, savaşlar, zulümler neden var? Çocukların ve masumların ölümü kaderin bir parçası mıdır?

Yanıtla

165

Kökhayat

Yanıtla

Saydığın kötülükler elbette ki kaderin bir parçasıdır fakat bunun sorumlusu yaratıcı değildir. Kötülüğün kaynağı insanlardaki iradedir. Kötülük, iradesine sahip çıkamayan insanların eylemlerinin sonucudur. Kötülük yaratıcıya mal edilemez.

Canıatlı

Yanıtla

(Yönetici): Güzel giden bir sohbete karışmak istemedim. Varoluşçuların ve nihilistlerin hayatın olmadığı görüşlerine katılmıyorum. Hayatın anlamı anı yaşamak ve bunun değerini bilmektir. Para, şöhret ve hırs peşinde koşmadan ölümün bilinci ile iyi ve ahlaklı bir yaşamı bilmek gerekir. Kim olduğunu bilmek önemli burada. Sevdiğin şeylerin, hayat tarzının, beklentilerinin, hayallerinin farkına varmak ve bunları gerçekleştirmek için çaba sarf ettiğini bilmek bir an da olsa insanı mutlu edecek ve ona hayatın anlamını verecektir.

Üşeyengeç

Yanıtla

Bu cevaplar ne kadar kesin? Herkes farklı düşünüyor. Anı yaşamak mı, özgür irade mi hangisi doğru olan? Bence kesin bir yargıya varmanın imkânı yoktur.

Canıatlı

Yanıtla

(Yönetici): Felsefi konuların doğası böyle fakat bu hakikatin olmayacağı anlamına da gelmez.

1. Forumda geçen diyaloglardan hayatın anlamı ile ilgili hangi felsefi sorular sorulabilir?

2. Diyaloglarda hayatın anlamı ile ilgili hangi problemler tartışılmaktadır? Yazınız.

3. Hayatınızdaki hangi problemler “Hayatın anlamı nedir?” sorusuyla ilgili olabilir?

4. Forumdaki hangi görüş hayatın anlamıyla daha iyi ilişkilendirilmiştir? Değerlendiriniz.

5. Diyaloglardan farklı olarak hayatın anlamıyla ilgili hangi sorular sorulabilir? Bu sorulardan hangisi veya hangileri insan hayatı için daha önemlidir? Açıklayınız.

6-8. soruları aşağıda verilen senaryo çalışmasına göre yanıtlayınız. Sahneleri okuyup sorulara verdiğiniz yanıtlardan hareketle 4. sahneyi kendiniz kurgulayınız.

1. Sahne

Öykü: Çoğu zaman hayat bir tiyatro sahnesi gibidir. Farklı zamanlarda veya mekânlarda farklı roller üstleniyoruz. Bu rollere kendimizi kaptırdıkça kimliğimizi unutuyoruz.
İpek: Sen diyorsun ki sahnedeki rollerimiz çok güçlü, gerçek kimliğimizi baskılayabilir ve bazen kaybolabiliriz. Peki, bu “kaybolma” ne kadar kalıcıdır? Sahne kapandığında insan kendini bulabilir mi?
Öykü: Rollerle özleştikçe kaybolma da kaçınılmaz. Sahneye odaklanma veya sahnede kalma isteği artıyor. Işıklar söndüğünde, kendimizle baş başa kaldığımızda kendimizi tanımakta zorlanıyoruz.

2. Sahne

İpek: Anladığım kadarıyla sahne bitse bile içimizde iz kaldığını, bunun da varoluşumuzu ve özgürlüğümüzü etkilediğini belirtiyorsun. Ama ne olursa olsun perde kapandığında gerçek sahnemizi, başka bir ifadeyle kimliğimizi yeniden düzenleyemez miyiz?
Öykü: Teoride mümkün ama risk var. İnsan sahnedeki rolünü gerçek sanmaya başladığında özgürlüğünü de kaybeder. Toplumun beklentilerine göre yaşadığından ona bağımlı olur. İnsan, rolünün farkında olmalı ve hayatın çoğu zaman tiyatro sahnesi olduğunu unutmamalıdır.

3. Sahne

İpek: Haklısın kendini role kaptırmak topluma bağımlı olmayı doğurabilir ve özgürlüğü kısıtlayabilir. Ama perde kapandığında insan kendini yeniden özgürce tasarlayabilir. Rollerin dışına çıkıldığında hayatın anlamı daha net görünür ve insan, varoluşunu anlamlandırabilir.
Öykü: Roller kimliğimizi oluşturmamız için bir fırsattır demek istiyorsun herhâlde.
İpek: Hayat sadece rolden ibaret değil rollerden arınmış bir özgürlük alanımız da var. Senin de dediğin gibi rollerin farkına vardıkça aslında sınırlarımızı da daha iyi belirlemiş olur ve özgürleşiriz.

4. Sahne

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Diyalogda hayatın anlamına yönelik hangi problem tartışılmaktadır?

.....

.....

.....

7. Karakterlerin savunduğu görüşler nelerdir?

8. Diyalogda tartışılan argümanlar nelerdir? Bunların zayıf ve güçlü yanları hakkında neler söylenebilir?

9-12. sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

9-10. soruları aşağıdaki şiire göre cevaplayınız.

9. Bir anadan dünyaya gelen yolcu
Görünce dünyayı gönül verdin mi?
Kimi büyük kimi böcek kimi kul
Merak edip hiçbirini sordun mu?

İnsan ölür ama ruhu ölmez
Bunca mahlukat var hiçbiri gülmez
Cehennem azabı zordur çekilmez
Azap çeken hayvanları gördün mü?

İnsandan doğanlar insan olurlar
Hayvandan doğanlar hayvan olurlar
Hepisi de bu dünyaya gelirler
Ana haktır sen bu sırra erdin mi?

(...)

Garip bülbül gibi feryad ederiz
Cehalet elinde küsm-ü kederiz
Hep yolcuyuz böyle gelir gideriz
Dünya senin vatanın mı yurdun mu?

Neşet Ertaş, *Yolcu*

Bu mısralarda aşağıdaki hangi kavramdan bahsedilmektedir?

- A) Aşk
- B) Hayatın anlamı
- C) İnsana saygı
- D) İnsan sevgisi
- E) Özlem.

10. Bu şiirin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ölüm korkusu
- B) Toplumsal sorunlar
- C) Aşk, sevgi ve ayrılık acısı
- D) İnsan, hayvan ve doğa sevgisi
- E) Doğum, ölüm ve insan sorumluluğu

11. Aşağıdakilerden hangisi hayatın anlamı ile ilgili bir soru değildir?

- A) Ben kimim?
- B) Hayatın amacı var mıdır?
- C) Hayatın anlamı var mıdır?
- D) İnsanın egosu nasıl doyurulur?
- E) Mutluluğa ulaşmak mümkün müdür?

12. Hayatın anlamına yönelik arayışta insana destek daha çok din ve ahlak alanından gelir. Tanrı'nın ve iyiliğin varlığı hayatı anlamlı kılmak için insanın önündeki en olası seçeneklerdir. İlahi dinlere göre evrende kozmik bir düzen vardır, bu düzenin yaratıcısı ve devam ettiricisi de Tanrı'dır. Hayatın anlamı da burada saklıdır. Modern bilimler bu düzeni açıklamaya çalışır ancak hayatın anlamı noktasında tatmin edici cevaplar veremedikleri de olur. Ahlak ise insan yaşamında iyiliğe ve adalete dayalı bir düzen vaat eder. Bu bakımdan hayatın anlamı iyi insan olmak üzerinde şekillenir. Bununla birlikte hayatın anlamına yönelik farklı cevaplarla da karşılaşılır. Bunlar arasında herkes tarafından arzulanan mutluluk öne çıkar. Bu amaç insan doğasının bir gereği olarak kendini gösterir.

Metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Mutluluk insan doğasının bir gereğidir.
- B) İnsan için din ve ahlak önemli desteklerdendir.
- C) İlahiyat, evrendeki kozmik düzen ile ilgilidir.
- D) Ahlaklı bir düzen iyi insan olmakla mümkündür.
- E) Bilim, hayatın anlamı ile ilgili tatmin edici açıklamalarda bulunmaz.

Ünite ile ilgili daha fazla soru için karekoddan yararlanınız.

6. ÜNİTE

HUKUK VE FELSEFE

ANAHTAR KAVRAMLAR

- ◆ ceza
- ◆ hakkaniyet
- ◆ hukuk
- ◆ suç
- ◆ yasa

ÜNİTE KONULARI

- ◆ HUKUK VE İNSAN
- ◆ HUKUKUN DOĞASINA YÖNELİK FELSEFİ PROBLEMLER

“6. Ünite” sunusuna ulaşmak için karekoddan yararlanınız.

“6. Ünite” karekodu

6. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1-8. soruları aşağıda verilen forum sayfasını okuyup yanıtlayınız.

HUKUK BLOGU

ANA SAYFA
HABERLER
FORUM
İLETİŞİM

MEVZUAT
🔍

-

Mahir
Değerli forum üyeleri bugün sizlerle hukuk felsefesine ait bazı problem ve kavramları tartışmak istiyorum. Kafamda bazı kavramlar belirledim. Özgürlüğün niteliği ve sınırı, pozitif doğal hukuk, meşruluk ve adalet-ahlak ilişkisi ayrımı ve adalet-ahlak ilişkisi.

Yanıtla
-

Murat
Güzel konular. Aramızda iki avukat arkadaşımız var. Sizin de felsefi geçmişinizi düşününce güzel bir sohbet olacak gibi görünüyor.

Yanıtla
-

Mahir
Teşekkür ederim Murat Bey. İlk olarak hukukun kaynağı ve meşruluğundan başlayabiliriz. Bence hukukun kaynağı sadece devlet ve yasama olamaz. Hukukun işlerliği evrensel ahlaki değerlere ve adaletin sağlanmasına bağlıdır. Aksi takdirde yasaların bir anlamı kalmaz.

Yanıtla
-

Suna
Mahir, bu görüşüne katılmıyorum. Yürürlükte olan pozitif hukuk yasaları objektiftir. Kimse kendi ahlaki yargısına göre yasaları seçip uygulayamaz. Kısacası hukukun gücü objektif olmasından gelir.

Yanıtla
-

Elif
Evet Suna, hukuk objektif olmalı ama bu objektiflik özgürlükleri bastıran yasaları da kapsar mı? Mesela düşünce özgürlüğünü sınırlayan bir yasa objektif olabilir ama bu, onu adil yapar mı? Hukukun amacı sadece düzen kurmak değil insan hakları ve özgürlüklerini de korumaktır.

Yanıtla
-

Murat
Elif çok önemli bir noktaya değindi. Hukuk çoğu zaman “tarafsız” görünse de güçlülerin çıkarlarını koruyan bir araç hâline gelebilir. Hukuk, kimi zaman yoksulu baskılayan, çoğunluğun görüşünü azınlığa dayatan bir sistem oluşturabilir. Bu yüzden meşruiyet meselesi sadece şekle değil içeriğe de dayanmalıdır.

Yanıtla
-

Mahir
Tam da bu yüzden doğal hukuk anlayışı önemlidir. Pozitif hukuk ahlaki temellerden koptuğunda özgürlük düşmanı hâline gelir. Hukukun amacı adalettir.

Yanıtla
-

Suna
Peki, o zaman kim karar verecek bir yasanın adil olup olmadığına? Herkesin adalet anlayışı farklı. Bu, hukuku keyfiliğe açık hâle getirir. Bu yüzden benim savunduğum gibi hukukun kaynağı yalnızca yasama yetkisine sahip meşru otorite olmalı. Yoksa kaos çıkar.

Yanıtla
-

Elif
Evet ama kaos olmasın diye de bireysel özgürlükler baskılanabilir. Bireyi devletin gücüne karşı savunmasız bırakabilir. Hukukun, bireyin özgürlüğünü garanti eden bir yapı olması gerekmez mi? Birey özgür değilse o hukukun amacı nedir?

Yanıtla
-

Murat
Elif’in bu çıkışı önemli. Modern hukuk sistemleri, özgürlüğü söylemde savunuyor ama pratikte pek uygulamıyor. Bunun için ki pozitif hukukun meşruiyeti her zaman sorgulanmalıdır. Bir hukuk düzeni güç sahiplerine değil halka dayanmalıdır.

Yanıtla

Mahir

Yanıtla

Halk derken sadece çoğunluğun çıkarları değil azınlıkların da hakları korunmalıdır. Adalet, herkes için eşit uygulandığında anlamlıdır. Bu da özgürlük ve sorumluluk dengesiyle mümkündür.

Suna

Yanıtla

Yine de idealist düşüncelerle hukuk yürütülemez. Mahkemeler ahlaki tartışmalarla değil kanunlarla karar verir. Bu netlik hukukun teminatıdır.

Elif

Yanıtla

Ama kanunlar da insanlar tarafından yazılır, hatalı olabilir. Hukuk statik değil dinamik olmalıdır. Toplumun değişen vicdanına ve özgürlük taleplerine göre kendini yenilemelidir.

Murat

Yanıtla

Hukukun kendini meşru kılmasının yolu demokratik katılım, eleştirel kamuoyu ve temel hakların vazgeçilmez olmasıdır. Aksi takdirde hukuk, gücünün aracına dönüşür.

1. Hukuk ve felsefe ile ilgili hangi felsefi sorular sorulabilir?

2. Diyaloglarda hukuk ve felsefe ile ilgili hangi problemler tartışılmaktadır? Yazınız.

3. Çevrenizdeki gözlemlerinizi hareketle hukuk ve felsefe ile ilgili hangi problemlerin yaşandığını yazınız.

4. Forumdaki hangi görüşler ve hukuki fikirler hayatla daha iyi ilişkilendirilmiştir? Değerlendiriniz.

5. Diyaloglar dışında hukuk felsefesi ile ilgili hangi problemler sorulabilir? Bu sorulardan hangisi veya hangileri insan hayatı için daha önemlidir? Açıklayınız.

6. Hukuk ve felsefe yaklaşımlarının hangi kavram ve yargıları forumda yer almıştır?

7. Foruma göre hak ve özgürlüklerin hukuksal temelleri nelerdir? Yazınız.

8. Diyaloğun akışını ve çevrenizi düşündüğünüzde temel hukuk sorunlarının neler olabileceğini yazınız.

9-11. soruları aşağıda verilen senaryo çalışmasına göre yanıtlayınız. Sahneleri okuyup sorulara verdiğiniz yanıtlardan hareketle 4. sahneyi kendiniz kurgulayınız.

1. Sahne

Çetin: Yeni bir video programı indirdim ama lisansını almadım. Genel ağda ücretsiz-izinsiz kullanımını buldum.
 Banu: Korsan yazılım indirmişsin, farkındasın değil mi? Bunun hak ihlali olduğunu biliyor olmalısın. Yazılımı geliştirenlerin emeğini görmezden geliyorsun.
 Çetin: Olabilir ama sanırım büyük bir sorun değil. Herkes bunu yapıyor. Sonuçta ihtiyacımı karşılıyorum.
 Banu: Üretici firmalar lisans güncellemeleri, güvenlik yazılımları gibi durumlara ciddi kaynak ayırıyor. Yazılım korsanlığı, bu firmaların ekonomik zarar görmesine neden oluyor. Sen de buna bir şekilde karışmış oluyorsun.

2. Sahne

Çetin: Bunlar büyük şirketler, benim korsan kullanmamdan etkilenmezler ki.
 Banu: Yaptığın zarar küçük görülebilir ama milyonlarca kişi aynı şeyi yaptığında kayıplar da devasa olacaktır. Her şeyden önce yaptığın yasal ve etik değildir. Hiç kimse hukukun üstünde değildir. Üstelik yazılımların geliştirilmesi için kaynak ayırma sorunu yaşanacak ve bundan kullanıcılar da etkilenecektir.
 Çetin: Hukuk, insanlar arası ilişkilerle oluşuyor. Topluluklar arası hukuk kuralları farklılaşıyor. Bunlar bir yana aslında bedava kullanmak bana cazip geliyor. Ancak programı kullanırken virüs gibi sorunlar yaşıyorum.

3. Sahne

Banu: Aynen. Bu da işin güvenlik boyutuyla ilgilidir. Korsan yazılımlar bilgisayara virüs verir. Daha da önemlisi kişisel bilgilerin çalınmasına neden olur.
 Çetin: Anladım. Korsan yazılımlar güvenlik, hukuk ve etik açıdan sorun yaratıyor.
 Banu: Açık kaynaklı yazılımları kullanabilirsin. Bunlar tamamen yasal. Korsan kullanmak zorunda değilsin.
 Çetin: Bu benim için daha güvenli bir yol sanırım.
 Banu: Tabii ki! Şunu da unutmamak gerekir. Fikir haklarını korumak hepimizin yararındır.

4. Sahne

9. Diyalogda hukuk sorunlarından hangisi tartışılmaktadır?

10. Karakterler, sorunu hangi felsefi bağlamda ele almaktadır?

11. Diyalogda tartışılan argümanlar nelerdir? Bunların zayıf ve güçlü yanları hakkında neler söylenebilir?

12-15. sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

12. Düşünen ve sosyal bir varlık olan insan toplum içinde insanlarla ilişki içinde olmak durumundadır. Yalnız yaşamının zorluğunun yanında toplum içinde var olmak da birtakım zorluklar ve yükümlülükler getirmektedir. Bu noktada insanların bir arada yaşayışını mümkün kılan, düzeni sağlayan, ortak bir anlayışın ürünü olan hukukun anlamı ve nasıl olması gerektiği felsefi bir sorgulayışa konu olmaktadır.

Metinde anlatılan felsefi sorgulama hangi alana aittir?

- A) Ahlak B) Hukuk C) Sanat
D) Siyaset E) Toplum

13. İnsanların sahip olduğu doğal veya temel hak ve özgürlükler; insanın varoluşundan kaynaklanan birincil, vazgeçilmez ve devredilemez hak ve özgürlükleridir. Bu temel hakların yanında insanın toplumun bir ferdi olmasından dolayı sahip olduğu vatandaşlık hakları da vardır. Hak ve özgürlüklerin sınırları yasalar tarafından çizilir. Haklar beyanname, karşılıklı olarak aynı zamanda yükümlülük beyannamesidir. İnsan olarak hakkım olan başkasının da hakkıdır ve bu haklara sahip olmak kadar bu hakları garanti etmek de benim yükümlülüğümdür. Hak ve özgürlükler sonsuz ya da sınırsız değildir. Özgürlüğün sınırları ancak kanunlar tarafından belirlenir. Kanunlar toplum iradesinin ifadesidir. Kişisel olarak veya temsilciler vasıtasıyla bütün vatandaşların kanunların teşekkülüne katılmaya hakları vardır.

Bu parça ile aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) İnsana hiçbir sınır çizilemez.
B) Vatandaşlık hakkı evrenseldir.
C) Kanunlar topluma göre şekillenir.
D) İnsanın hiçbir hakkı başkasına devredilemez.
E) Kanunlar vatandaşların yararı veya zararına olabilir.

14. Aşağıdakilerden hangisi hukuk-felsefe ilişkisi ile ilgili bir soru değildir?

- A) Adalet nedir?
B) Hukukun kaynağı nedir?
C) Kişisel özgürlükler nasıl korunabilir?
D) İnsanlar neden kurallara ihtiyaç duyar?
E) Hukuk terminolojisi üzerinde nasıl uzlaşılabilir?

15. Hukuk ve ahlak birbirine yakın iki alan olarak toplumsal adaleti, huzuru ve düzeni sağlamayı amaç edinir. Hukuk ve ahlak arasında bütünüyle bir örtüşme mümkün olmasa da hukuk kurallarının ahlaka uygunluğu beklenir. Ahlak kuralları devlet tarafından uygulanan somut yaptırım gücüne sahip değildir. Toplumsal yaşamda bireylerin ahlaki seçim ve eylemleri toplumsal düzenin korunması açısından hukuka, hukukun amacı olan adaletin sağlanması da ahlaki düzene katkı sağlar. Adalet ilkesi hukuk ve ahlak arasında bir kesişim noktasıdır. Bir toplumda adaletin barındırdığı anlam, o toplumun ahlaki değerleri ile yakından ilişkilidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Hukuk ve ahlakın birleşimi adalettir.
B) Hukukun amacı ahlaki tesis etmek üzerinedir.
C) Hukukla ahlak arasında mutlak benzeşme yoktur.
D) Hukuk kuralları ahlaka uygun olmalıdır.
E) Ahlak kurallarının hukuk gibi yaptırım gücü taşıması beklenemez.

Ünite ile ilgili daha fazla soru için karekoddan yararlanınız.

